

Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad
Sektionen för planering säkerhet och miljö
Andreas Hagnell

Klimat- och näringslivsdepartementet

Kommissionens förslag till ändring av EU:s klimatlag och EU:s klimatmål för 2040 - COM (2025) 524

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

- tillstyrker EU-kommissionens förslag till klimatmål för 2040,
- framhåller att tydliga mål och stödjande regelverk är fundamentala för egna politiskt beslutade mål och åtgärder i kommuner och regioner,
- anser att kommuner och regioner bör involveras i utformningen av klimatpolitik nationellt och på EU-nivå, och att detta bör framgå i förordningen. Förslag lämnas nedtill,
- anser att EU måste undvika detaljreglering och i huvudsak ha ett teknikneutralt tillvägagångssätt för att minska klimatpåverkan. Det inkluderar ett regelverk som främjar avskiljning, användning och lagring av koldioxid (CCUS).

Allmänna synpunkter

SKR ser det som avgörande att kraftfullt minska de klimatpåverkande utsläppen och anpassa samhället till förväntade klimatförändringar. Insatser behövs såväl internationellt som nationellt, regionalt och lokalt.

SKR tillstyrker förslaget till klimatmål för 2040 en minskning av netto-utsläppen av växthusgaser med 90 procent jämfört med 1990, för vägen mot klimatneutralitet 2050. Det ligger i linje med Parisavtalet, rekommendationen från det europeiska vetenskapliga rådet för klimatförändringar (ESABCC), en utfasning av fossila bränslen enligt COP28 och en ökad energisäkerhet.

Förutom ett fullföljande av dagens ramverk förutsätter det ökade satsningar på nya teknologier såsom vätgas och avskiljning, användning och lagring av koldioxid (CCUS) samt ökade upptag i mark. Den gröna givens mål om hållbar konkurrenskraft förutsätter en ökad förmåga att genomföra

strukturomvandlande investeringar i både näringsliv och samhälle. Därtill förutsätts fördelningsåtgärder inkluderat kompetenssatsningar för att åstadkomma en rättvis omställning, som accepteras av invånare från lokal till EU-nivå.

Kommuner och regioner som kraft i omställningen

SKR anser att kommuner och regioner ska vara ledande i arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser och stärka samhällets motståndskraft mot klimatförändringens konsekvenser. Viktiga förhållningssätt omfattar politiskt ledarskap, att anta strategier utifrån lokala och regionala förutsättningar, att skapa flera nyttor samtidigt, att säkerställa en rättvis omställning, att se till spridningspotential och global klimatnytta samt att främja hållbara investeringar. Samtidigt är det fundamentalt att staten bidrar och samspelar på flera sätt i omställningen.¹

Kommuner och regioner ansvarar för en avgörande del av insatserna för minskad klimatpåverkan, klimatanpassning och andra samhällsplanering. De kan bidra på flera sätt inom sin verksamhet, samhällsplanering, offentlig upphandling, olika utvecklingssamarbeten och i dialog med näringsliv och invånare. Många har ambitiösa mål och satsningar på området utifrån egna förutsättningar.²

Mål och stödjande regelverk från EU-nivå

Tydliga internationella och nationella mål är ett stöd för att sätta egna politiskt beslutade mål och vidta åtgärder i kommuner och regioner.

Enligt OECD är lokala och regionala myndigheter ansvariga för omkring två tredjedelar av klimatrelaterade offentliga utgifter och investeringar.³ Kommuner och regioner behöver ges goda förutsättningar för sitt klimatarbete från både EU och nationell nivå, med stödjande insatser, strategier och beslutsunderlag. Den offentliga upphandlingen kan bidra till att välja mer klimatsmarta produkter och tjänster, teknikutveckling och innovation. Detta behöver stödjas från EU-nivå genom ecodesignkrav, standarder, informationssystem om LCA och klimatprestanda etc.

I flera av EU:s medlemsstater är brist på lånemöjligheter och projektstöd för energieffektivisering, förnybar energiproduktion och annan samhällsplanering viktiga begränsande faktorer som EU:s institutioner och program kan bidra till att hantera. Även det nationella stödet till strukturomvandlande samhällsinvesteringar behöver utökas och gå i takt med EU.

¹SKR ställningstagande för ett effektivt lokalt klimatarbete, 2024 www.skr.se

²SKR klimatenkät 2023 www.skr.se

³Environmental transition in regions, [OECD](https://www.oecd.org/)

Kommuner och regioner bör därför involveras i utformningen av klimatpolitik både nationellt och på EU-nivå. Det bör även framgå i förordningen. Se förslag till tillägg i bilaga nedtill.

Värna teknikneutralitet och undvik detaljstyrning

Det är viktigt att bibehålla och skapa förutsättningar för kommuner och regioner att agera och finna lokala och regionala lösningar utifrån sitt politiska mandat. Därför är det angeläget att EU undviker detaljreglering och i huvudsak har ett teknikneutralt tillvägagångssätt, utifrån klimatnytta och andra samhälleliga hänsyn. Klimatarbetet bör beakta och finna synergier inom ökad konkurrenskraft och samhällsbyggande, liksom för andra miljöhänsyn och sociala aspekter.

Tyvärr finns många exempel på motsatsen, såsom förnybarhetsdirektivets tak för och uteslutande av hela kategorier biodrivmedel oavsett klimatnytta och hållbarhet, krav på individuell mätning och debitering istället för varmhyra samt statsstödsregler och energibeskattnings motverkar förnybar energi. Kommissionens vägledningar för byggregler främjar vissa förnybara energikällor, exempelvis värmepumpar framför fjärrvärme. Kommissionen har en mycket negativ syn på energiutvinning ur avfall trots att det i dagsläget finns en underkapacitet i EU och avfall fortfarande deponeras eller förbränns utan energiutvinning. SKR anser att det under överskådlig tid finns utrymme för effektiv energiutvinning ur avfall. Det motsäger inte vikten av att på flera sätt satsa på avfallsminskande åtgärder, främst ”uppströms” genom design för hållbarhet och återanvändning.

SKR anser att avskiljning, användning och lagring av koldioxid (CCUS) ska inkluderas tydligt i EU:s regelverk, vilket antyds i skäl (7) och artikel 4 (b). Detta underlättar nationella strategier, policyramverk, handlingsplaner och stöd till investeringar och åtgärder på områden med lovande möjligheter. SKR ser positivt på det system för statligt stöd genom omvända auktioner för bio-CCS där Energimyndigheten genomfört en första utlysning. Kommuner och regioner har stora möjligheter att bidra på sikt genom anläggningar för kraftvärme och fjärrvärme, genom tillverkning och användning av biokol samt genom insatser som markägare och hänsyn till utsläpp i samband med mark-exploatering. Pilotverksamheter och planer för CCUS finns på flera platser i landet.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande

Bilaga: förslag till tillägg i förordningen

SKR framhåller möjligheten och önskvärdheten att göra tillägg till förordningen i stil med markerade förslag nedan, för att tydliggöra betydelsen av att involvera lokal och regional nivå och tillgodose dess behov i klimatarbetet.

Skäl (5): För att uppnå klimatmålet för 2040 är det viktigt att bland annat fullt ut genomföra den överenskomna ramen för 2030, säkerställa och understödja den europeiska industrins konkurrenskraft och resiliens, staka ut omställningsvägar som bygger på bästa tillgängliga kostnadseffektiva, säkra och skalbara teknik, lägga större fokus på en rättvis omställning som inte lämnar någon utanför, säkerställa rättvis konkurrens med internationella partner, fasa ut fossila bränslen i energisystemet med hjälp av alla utsläppsfria och koldioxidsnåla energilösningar (inbegripet förnybara energikällor, kärnkraft, energieffektivitet, lagring, CCS, CCU, koldioxidupptag, geotermisk energi och vattenenergi samt all annan nuvarande och framtida nettonollenergiteknik) samt organisera en strategisk dialog om ramen för perioden efter 2030 med alla berörda sektorer och samhällsnivåer. Genom given för en ren industri skapar EU förutsättningar för en framgångsrik omställning, med fokus på både utfasning av fossila bränslen och industriell förnyelse, inbegripet stödmekanismer för europeisk industri, bättre tillgång till offentlig och privat finansiering, lika villkor på global nivå och tydliga nödvändiga villkor för ibruktagande och skalning av ren teknik i syfte att stärka industrins konkurrenskraft och innovation i EU.

Artikel 4 (d) Medlemsstaternas mål och insatser för tiden efter 2030 bör vägledas av kostnadseffektivitet och solidaritet och ta hänsyn till nationella och lokala omständigheter.

Artikel 4 (h) Behovet att säkerställa en rättvis och socialt jämlik omställning för alla, *bland annat genom medverkan av lokala och regionala myndigheter, exempelvis genom klimat- och energidialog på flera nivåer enligt artikel 11 i förordning (EU) 2018/1999 om styrningen av energiunionen.*

Artikel 4 (q) Investeringsbehov och investeringsmöjligheter, inbegripet tillgång till offentlig och privat finansiering *för både privat och offentlig sektor på olika nivåer.*